

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ

Ο ιδρυτής της «Νέας Σκηψής», ο ευγενικός πατέρας των ηθοποιών με το γλυκό παράπονο στὰ χείλη γιὰ τὴ σωματική του ἀτέλεια Κ. Χρηστομάνος, ἐγεννήθη στὴν Ἀθήνα τὸ 1887. Πατρίδα του εἶχε τὸ Μελένικον τῆς Ἀνατολ. Μακεδονίας καὶ διετήρησε ἴσως μὲ σήμερα τὴν ἐλληνικότητά του μ' ὅλη τὴν φοβερὴ τρομοκρατία τῶσων αἰώνων. Ἐν παρασχοθῆμε δὲ τοῦς Βυζαντινολόγους συγγραφεῖς Μανασῆν καὶ Κοροπαλάτην, ὁ Χρηστομάνος ἦτο κλωνάρι τοῦ μεγάλου δένδρου τῆς Βυζαντινῆς οἰκογενείας Μάνου ἢ ὁποῖα ἐξωρίσθη μαζὺ μὲ ἄλλες ἀκόμη στὸ Μακεδονικὸ αὐτὸ μέρος, καὶ οἱ ἴδιος αὐτῆς ἐξώριστος οἰκογένειος ὠνόμασαν τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐξωρίας τῶν Μέλαινα—Οἶκον. (Ἀφίνω τῆς λεπτομέρειος αὐτῆς γιὰ τοῦς ἱστορικοῦς).

Τῆς κοίτης του σπουδῆς ὁ Χρηστομάνος ἔκαμε στὴν Ἀθήνα τῆς δὲ Πανεπιστημιακῆς τοῦ στὴ Βιέννην, ἀναγορευθεὶς καὶ διδάκτωρ τῆς ἐκεῖ Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Χάρις δὲ στὴ μόρφωσι καὶ τὴν εὐφροσύνην του διετέλεσε καθηγητῆς καὶ συνόδος τῆς δολοφονηθείσης αὐτοκρατείας Ἐλισάβετ τὴν ὁποίαν καὶ συνώδευσεν ὅσα ὅλα τὰ ταξείδια τῆς ἀναφυχῆς τῆς, σ' αὐτὴν δὲ ἀφιέρωσε καὶ τὸ πρῶτό του σύγγραμμα «Βασίλισσα Ἐλισάβετ». Κατόπιν ὡς συντάκτης τῆς γερμανικῆς ἐφημερίδος «Νέος Ἐλευθερος Τύπος» ἀπεστάλη ὡς ἀνταποκριτῆς σ' τὴν Κρήτη κατὰ τὴν ἐκραγεῖσαν τότε μεγάλην ἐπανάστασιν, ἐκδουλεύσας ἀρχετὰ τὰ συμφέροντά μας. Ὅταν ἐτελείωσεν ἡ ἐπανάστασις ἐπῆγε στὴν Ἰταλίαν καὶ

ἐκεῖ ἐπὶ δύο χρόνια ἐπεδόθη στὴ μελέτη τῶν ἐκεῖ Μονῶν τῶν σχετιζομένων μὲ ὠρισμένα Ἑλληνικὰ χειρόγραφα, μετὰ τὸν πόλεμον δὲ τοῦ 1897 κατέβηκε στὴν Ἑλλάδα. ὅπου παρ' ὄλες τῆς δυσκολίας καὶ συνχντοῦσε μὲ ὄλες τῆς ἀπογοητεύσεις κατώρθωσε τὸ 1901 νὰ πραγματοποιήσῃ τὴ συγκρότησι τῆς Ν. Σκηψῆς μὲ τὰς κ. Εἰμαρ, Ξανθάκη, Κυβέλλη Ἀνδριανοῦ, Ἐλένη Πασσαγιάννη, Ἐλπίδα Ξανθάκη, Ἐλένη Βρατσάνου, Ἐλένη Ποθητοῦ καὶ τοῦς κ. Δημ. Μυράτ, Ν. Παπαγεωργίου, Πασσαγιάννην, Δ. Δημίσην, Ἄγγ. Χρυσομάλλην καὶ Τηλ. Λεπενιώτην, Ἄγγ. Σικελιανόν, Μιχ. Ροδάκη, Πέτρ. Λέ. ντα, Σοτ. Σπίρη, Παν. Καλογερίκον, Λῆμον Βρατσάνου κλπ.

Ἐφ' ἰδιωζόμενος μὲ ἀπεριόριστη μόρφωσι, μὲ τὴ σημαντικὴ πείρα καὶ ἀπέκτησε παρακολουθώντας τὰ μεγαλείτερα θεάτρα τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας, ἀκούραστος καὶ μὲ ἰδανικὰ ἀρραπιώθηκε στὴ διδασκαλία τῶν ἔργων. Οἱ πρῶτες δοκιμαίαι ἐγέναν στὸ δημοτικὸ θεάτρο τὴν ἀνοιξὶ τοῦ 1901 μὲ τὴν «Ἀλκιστή» τοῦ Εὐριπίδου λίγο δὲ ἀργότερα στὸ Παλ. Βαριετὲ ὅπου καὶ ἐδόθη ἡ πρώτη παράστασις τὸν Νοέμβριον τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἀργότερα ἐδίδαξε τὴν «Ἀγριόπακίαν» τοῦ Ὑψην, τὴν «Λοξαντιέρα» τοῦ Boldoni καὶ μετὰ συγκροτημένην καὶ ἡ Νέα Σκηψή, στὸ δημοτικὸ τὸ «Κράτος τοῦ Ζώφου» τοῦ P. Veber, τὸν «Ἐχθρὸ τοῦ Λαοῦ» τοῦ Ὑψην κλπ.

Γιὰ νὰ παρασταθοῦν σήμερα τὰ ἔργα αὐτὰ καὶ γιὰ νὰ παρουσιασθῇ μιὰ καλὴ πρώτη θάταν ἴσως ὑπεράνθρωπο πολὺ δὲ περισσότερο τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ μῆτε ἠθοποιοὶ τῆς σημερινῆς πειρας, μῆτε τὰ μέσα, μῆτε οἱ φίλοι τοῦ θεάτρου ἦσαν τόσοι. Ὁ Χρηστομάνος δὲν ἐπρόκειτο νὰ καταρτίη μόνον τοῦς ὑποκριτὰς καὶ νὰ παρουσιάσῃ ἕνα σύνολον ἄριτον ἐπάνω στὸ σανίδωμα τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ διαμορφώσῃ ἕνα κοινόν, νὰ τοῦ ἐμφυσήσῃ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ θεάτρο, νὰ τὸ διαπαιδαγωγήσῃ. Δὲν ἐδίστασε μὲ ὄλες τῆς δυσκολίας αὐτῆς ὁ Χρηστομάνος νὰ ὑψώσῃ τὸ σῆμα τοῦ πρῶτου θεατρικοῦ τμήματος, ἀπὸ τὸ ὅποῖον ἐβλάστησαν τὰ ὠραιότερα λουλούδια τῆς Πανελληνίου θεατρικῆς μας κινήσεως μέχρι σήμερον.

Ὁ Χρηστομάνος δὲν ἦτο μόνον ὁ μεγαλείτερος συντελεστής τοῦ συγχρόνου μας θεάτρου, ὁ ἀνιδιοτελής προστάτης κάθε ἠθοποιῦ, ἦτο ἠθικός καὶ ἐμπνευσμένος συγγραφεύς. Ἐγραψε τὸ «Τρία Φιλιά» τὴν «Ἀρκαγὴ τῶν Σαββίνων» τὰ «Rouge monde» τὸν «Κοντογεβυθούλην» τῶν «Θεῖον δάκτυλον» καὶ ἄλλα σχολικά, τέλος ὁ Χρηστομάνος ἠργάσθη ὅσον ὀλίγοι διὰ τὸ θεάτρον μας, καὶ ἀπέθανε καρδιακῶς τὸ 1911.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Θ. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ

